

Materiał wspomagający do Bazgrolnika „Świat i ja 3”

Drogie nauczycielki, drodzy nauczyciele,

cieszymy się, że już po raz drugi podjęliście wyzwanie rozmów o globalnych współzależnościach na swoich zajęciach. „Godziny Wychowawcze ze Światem” to całoroczny cykl zajęć stanowiący zaproszenie do zgłębiania wyzwań współczesnego świata. Podstawę edukacji globalnej stanowi kwestia sprawiedliwości i solidarności, zarówno w lokalnym, jak i globalnym wymiarze. Wierzymy, że nigdy nie jest za wcześnie, żeby rozmawiać z uczniami i uczennicami o globalnych współzależnościach.

Naszym celem jest nie tylko informowanie o tym, jaki nasz świat jest obecnie, ale także kształtowanie postaw, które pomogą nam uczynić go bardziej sprawiedliwym w przyszłości. Po skończonym programie osoby uczestniczące poczuć się bardziej odpowiedzialne za swoje codzienne wybory i zachowania, które wpływają również na ludzi w innych częściach świata. Liczymy, że podczas wykonywania ćwiczeń dojdzie do wielu interesujących rozmów.

Program w wersji dla uczniów i uczennic klas 3 szkoły podstawowej opiera się na Bazgrolniku „Świat i ja 3”, publikacji zawierającej zestaw ćwiczeń poruszających dwanaście zagadnień z obszaru edukacji globalnej. Zapraszamy Państwa do wybrania minimum ośmiu tematów odpowiednich dla Waszej grupy i do zgłębiania kolejnych tematów z uczniami i uczennicami.

Zespół Edukacji PAH

NAJWAŻNIEJSZE LINKI:

- Folder z materiałami www.bit.ly/PAH_GW_3
- Grupa na Facebooku: www.facebook.com/groups/GodzWychZeSwiatem
- Programy PAH: www.pah.org.pl/edukuj
- E-mail: edukacja@pah.org.pl

Naklejki i plakat

W materiałach wysłanych pocztą oraz na dysku, oprócz kopii Bazgrolnika „Świat i ja”, znajdziecie również plakat do zawieszenia w klasie oraz naklejki dla osób uczestniczących [OU].

Na plakacie możecie zaznaczać postępy w programie, wpisując datę i temat zajęć oraz kolejno numerując odpowiadające temu tematowi ikony. Poproście uczniów i uczennice o pokolorowanie odpowiednich prostokątów i kółek na te same kolory, gdy już zrealizujecie dany temat.

W materiałach znajdziecie również naklejki dla uczniów i uczennic. Każda OU może założyć teczkę, w której będzie zbierać kolejne ćwiczenia kserowane z Bazgrolnika. Dzięki teczkom z naklejkami osoby uczestniczące

nie zgubią żadnych materiałów, a teczki do programu „Godziny Wychowawcze ze Światem” nie pomylą się z żadnymi innymi.

Dodatkowo wprowadziliśmy również możliwość zakupu egzemplarzy Bazgrolnika dla każdego ucznia i każdej uczennicy. Cena to 10 zł, a dochód ze sprzedaży przekazujemy na działania pomocowe PAH. Zamawiać można poprzez stronę: www.bit.ly/sklep_b1.

Uwaga! Aby realizować program, nie trzeba kupować indywidualnych Bazgrolników dla OU, można kserować lub drukować strony z wersji elektronicznej lub papierowej dołączonej do przesyłki.

Spis treści

BAZGROLNIK STR. 1 „ŚWIAT I JA”	3
BAZGROLNIK STR. 3 „GDZIE JA JESTEM?”	5
BAZGROLNIK STR. 4 „PRAWDZIWE WYMIARY”	5
BAZGROLNIK STR. 5 „JĘZYKI AFRYKI”	7
BAZGROLNIK STR. 6 „PRZEZ DZIURKĘ OD KLUCZA”	8
BAZGROLNIK STR. 7 „ZMIENŃ PERSPEKTYWĘ”	9
BAZGROLNIK STR. 8-9 „A TY KIM CHCESZ ZOSTAĆ W PRZYSZŁOŚCI?”	9
BAZGROLNIK STR. 10-11 „WYCIECZKA CZY UCIECZKA?”	11
BAZGROLNIK STR. 12 „CO TU SIĘ DZIEJE?”	11
BAZGROLNIK STR. 13 „NA POMOC!”	13
BAZGROLNIK STR. 14 „WYPRAWA PO WODĘ”	14
BAZGROLNIK STR. 15 „WSPÓŁPRACUJEMY”	15
BAZGROLNIK STR. 16 „SKĄD JESTEŚ?”	16
BAZGROLNIK STR. 17 „Z DALEKA CZY Z BLISKA?”	17

BAZGROLNIK STR. 1 „ŚWIAT I JA”

Temat: Czym jest świat? Gdzie ja w nim jestem?

Narysuj siebie i świat.

ŚWIAT I JA

Wyjaśnienie dla OP:

Co widzą dzieci, rysując świat? Czy są to tylko lądy i oceany? Czy może pojawiają się ludzie? Pytając siedmiolatka/ę o Afrykę czy Amerykę, często możemy spotkać się ze stereotypowymi odpowiedziami. OU wychowane na kreskówkach, mające styczność z mediami, posiadają ogromną wiedzę na temat świata. Znają ciekawostki, zwierzęta, elementy kultury z różnych regionów. Z drugiej jednak strony, często wiedza ta jest stereotypowa i wyrwana z kontekstu. Z punktu widzenia edukacji globalnej bardziej istotne jest to, czy to, co wiemy, uczy szukania podobieństw i szanowania różnic oraz czy pozwala zrozumieć współzależności istniejące na świecie.

?? JAK MYŚLISZ, co łączy Cię ze światem?

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jakie elementy znajdują się w „waszym świecie”?
- Co jest waszym światem? (Ziemia? Polska? Dom?...)
- Czy świat dla wszystkich ludzi jest taki sam?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Zaproponuj OU wpisanie „kontraktu” zachowania na nadchodzące zajęcia. Narysuj okrąg, który nazwiesz „Nasz świat” i poproś OU, żeby wpisały do środka wszystkie zachowania, które pomagają im uczestniczyć w zajęciach, a na zewnątrz te, które im to utrudniają. W ten sposób stworzycie zbiór zasad, które pomogą w prowadzeniu zajęć. Przykładem może być: „słuchamy się uważnie”.
- Obejrzyj razem z OU globus (najlepiej, żeby był więcej niż jeden). Pozwól OU zadawać pytania i zaspokajać swoją ciekawość. Porozmawiaj z OU o kształcie Ziemi, o tym, co widać na globusie, wyjaśnij, że największe lądy nazywamy kontynentami.

Skąd czerpać wiedzę?

- Film TED „Chimamanda Adichie: Niebezpieczeństwo jednej historii”, czas trwania: 18:35 min, www.ted.com/talks/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story?language=pl
- Podcast „Tolerancja to za mało”, odcinek 13. „Jak szkoła utrwała stereotypy?”, www.pah.org.pl/podcast/#jak-szkola-utruala-stereotypy

BAZGROLNIK STR. 2 „WSZYSTKIE KRAŃCE ŚWIATA”

Temat: Dlaczego mapy mogą się różnić?

Wyjaśnienie dla OP:

Mieszkańcy/ki Europy to zaledwie ok. 20% populacji całej ludzkości, a mimo to lubimy widzieć się jako większa, a czasem ważniejsza część świata. Takie myślenie nazywamy europocentryzmem. Wielkość kontynentów, do której przywykliśmy w znanych nam mapach, niestety nie jest zgodna z rzeczywistością. Na najbardziej popularnych mapach np. rozmiar Grenlandii jest zbliżony do Afryki (mimo że w rzeczywistości Grenlandia jest 14 razy mniejsza).

Połączone kropki powinny ukazać przybliżoną wielkość każdego z kontynentów. Już na tym etapie warto zwrócić uwagę OU, że mapy mogą różnić się od siebie w zależności od tego, kto i jak chciał je przedstawić. My, dorośli wychowani pod europejskim „kloszem”, często nie zadajemy sobie pytań, kto i z jakiego powodu chciał przedstawić nam świat tak, jak widzimy go teraz. Pokażmy OU, że znane nam mapy nie są idealnym odwzorowaniem rzeczywistości i że powstały w bardzo konkretnym kontekście historycznym.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Które kontynenty są większe, a które mniejsze?
- Gdzie jest centrum naszego świata? A gdzie jest centrum świata kogoś, kto mieszka w Australii?
- Czy wielkość kontynentu/kraju sprawia, że jest on ważniejszy od innych?

Propozycja dodatkowej aktywności:

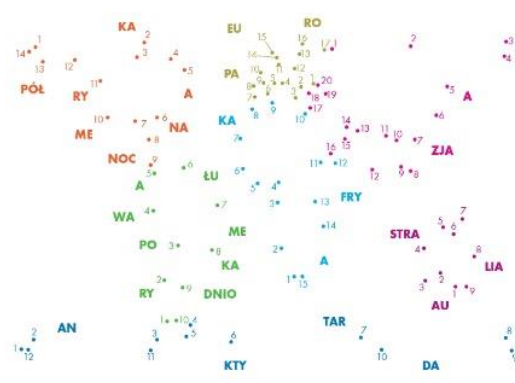
- Wydrukuj kształty lub nazwy poszczególnych kontynentów i rozwieś je w różnych kątach klasy. Zaproponuj OU podróż. Kiedy wypowiesz nazwę danego kontynentu, OU powinny podbiec do kartki lub kształtu.

Skąd czerpać wiedzę?

- Audycja radiowa „Wszystkie tajemnice map i globusa”, czas trwania: 01:31 min, www.polskieradio.pl/10/3946/Artykul/1310861,Wszystkie-tajemnice-map-i-globusa
- Film „Dlaczego wszystkie mapy się mylą?”, www.youtube.com/watch?v=kIID5FDi2JQ, czas trwania: 6 min, polskie napisy
- Mapa z perspektywy Australii, <http://www.turystyka.wp.pl/australia-odwrocony-pepek-swiatea-6087142580793985a>

WSZYSTKIE KRAŃCE ŚWIATA

Połącz kropki w odpowiedniej kolejności, a odkryjesz mapę, która różni się od tej, którą znajdziesz w podręczniku. Jakie różnice widzisz?

Rozsypane sylaby pomogą Ci ułożyć nazwy kontynentów.
Nazwa którego kontynentu zaczyna się na inną literę niż pozostałych?

?? JAK MYŚLISZ, gdzie jest centrum świata?

www.pah.org.pl/bazgrolnik 2

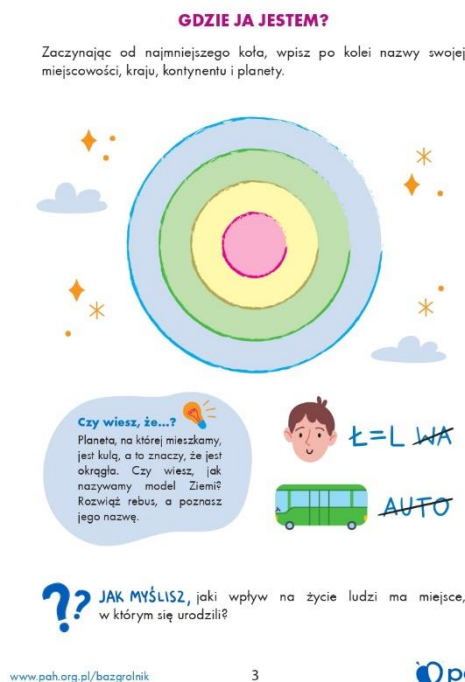
BAZGROLNIK STR. 3 „GDZIE JA JESTEM?”

Temat: Kim jestem i jaki to ma związek ze światem?

Wyjaśnienie dla OP:

Świat to nie tylko kraje i kontynenty. Jesteśmy częścią większej całości, całego kosmosu – spojrzenie nieco z oddali pokazuje, jak różnorodny jest świat i jak małą jego częścią tak naprawdę jesteśmy. Jednocześnie stanowimy element systemu naczyń połączonych. Na co dzień używamy produktów wytworzonych w Indiach, Chinach i Meksyku, pijemy kawę z Etiopii i herbatę z Ceylonu, a każdy i każda z nas ma swoje miejsce w świecie.

Nasze tożsamości również się przenikają. Możemy czuć się jednocześnie Polakiem/ką, Europejczykiem/ką, obywatelem/ką świata i np. Ślązakiem/Ślązaczką. Tylko czy na co dzień wykraczamy poza myślenie o sobie w skali lokalnej? Edukacja globalna zwraca uwagę, że warto patrzeć szerzej.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Co zmieniłoby się w Waszym życiu, jeśli urodzilibyście/łybyście się w innym kraju lub na innym kontynencie?
- Czy znacie kogoś, kto pochodzi z innej części świata?
- Czy świat dla wszystkich ludzi jest taki sam?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Poproś OU, żeby zamknęły oczy i wyobraziły sobie, że urodziły się w zupełnie innym rejonie świata. Każda z OU powinna przywołać sobie obraz kraju/miejsca, które jest jej w jakiś sposób znajome (wakacje, film). OU po kolei wyobrażają sobie swój nowy dom, otoczenie, rośliny, zwierzęta... a na końcu wykonują pracę plastyczną (rysunek) swojego alternatywnego świata.
- W celu pokazania OU, jak żyją ludzie na różnych kontynentach, można skorzystać z portalu Dollar Street (www.gapminder.org/dollar-street?lng=pl). Przed zajęciami OP powinna obejrzeć nagranie wyjaśniające ideę portalu (<https://bit.ly/3ArINrA>).

Skąd czerpać wiedzę?

- Publikacja PAH „Europocentryzm. Czy Europa jest pępkiem świata?”, <https://bit.ly/3H0UBD7>
- Podkast „Tolerancja to za mało”, odcinek 1. Europa (nie) jest pępkiem świata, www.pah.org.pl/podkast

BAZGROLNIK STR. 4 „PRAWDZIWE WYMIARY”

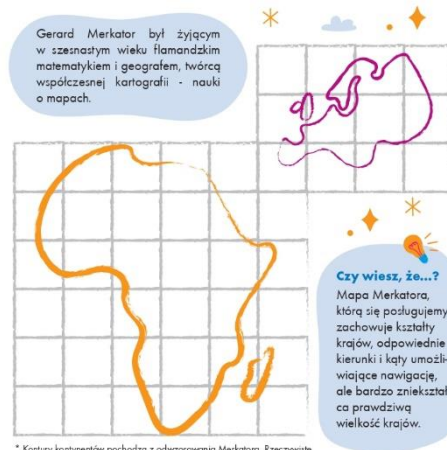
Temat: Nie do wiary, że to nie prawdziwe wymiary!

Wyjaśnienie dla OP:

Postrzeganie Afryki przez Europejczyków/ki jest wyrywkowe. Wyobrażamy ją sobie przy pomocy zaledwie ułamków informacji docierających do nas z mediów. Często ten ogromny kontynent postrzegany jest wyłącznie przez pryzmat działań pomocowych i różnego rodzaju zbiorów. Z punktu widzenia edukacji globalnej ważne jest, aby nie sprowadzać tematu Afryki tylko do problemów, ale ukazać ten wielki i różnorodny kontynent przez pryzmat wielu historii, które nie skupiają się tylko na kłopotach, ale również pokazują jego bogactwo. Przede wszystkim należy mówić jak najrzadziej o Afryce jako o monolocie.

PRAWDZIWE WYMIARY

Ziemia jest kulą, dlatego nie da się jej narysować na kartce papieru, nie zmieniając kształtów kontynentów, ich wielkości czy odległości między nimi. Poniżej znajdują się kontury Afryki i Europy. Europa jest 3 razy mniejsza od Afryki*, więc przerysuj ją tak, by tyle razy się w niej zmieściła.

?? JAK MYŚLISZ, ile razy Twoja miejscowość jest mniejsza od kraju, a ten od kontynentu i planety?

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jakie jest ukształtowanie terenu w Afryce?
- Ile jest państw w Afryce? (poproś o policzenie liczby państw – możemy to zrobić na zasadzie „kto pierwszy, ten lepszy”)
- Czy to ważne, jaką wielkość ma kontynent? Dlaczego?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Sprawdźcie prawdziwe rozmiary krajów:
 1. Wyświetl na ekranie stronę www.bit.ly/sizeof.
 2. Wpisz angielską nazwę kraju, którego prawdziwy rozmiar chcesz porównywać.
 3. Podróżuj z nim po globie, obserwując zmiany wielkości powierzchni.
- Skorzystaj z projektora i wyświetl UO różne zdjęcia z Instagrama oznaczone hashtagiem #theafricathemedianevershowyou, które przedstawiają różne miejsca w Afryce z punktu widzenia jej mieszkańców i mieszkanki. Dopytaj, czy to, co widzą OU, różni się od zdjęć, które widziały do tej pory. Czy ich perspektywa jest inna od tej, którą znały do tej pory?

Skąd czerpać wiedzę?

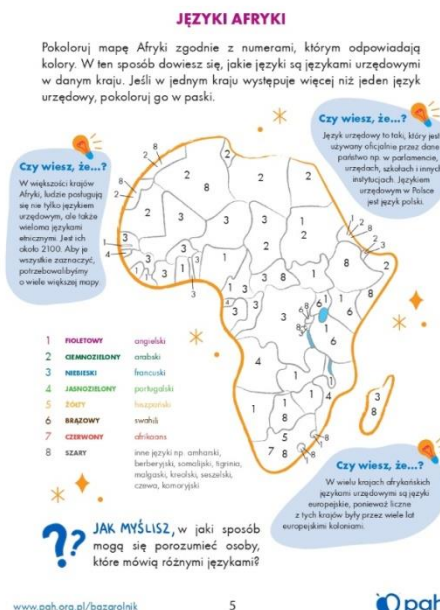
- Film PAH „Afryka to nie państwo”, <https://youtu.be/iOP2Trh0XSY>
- Animacja „Poznawcza katastrofa - jak widzimy Afrykę?”, <https://youtu.be/wVYxQs5r5RM>
- Publikacja „Jak mówić i pisać o Afryce?”, www.afryka.org/jak-mowic-i-pisac-o-afryce
- Artykuł „Czy jadąc na wolontariat do Afryki* zbawiasz świat?”, www.pah.org.pl/wolonturystyka

BAZGROLNIK STR. 5 „JĘZYKI AFRYKI”

Temat: Różnorodna Afryka

Wyjaśnienie dla OP:

Afryka to bardzo zróżnicowany kontynent. Już sama liczba języków pokazuje nam, jak bardzo jest on wielokulturowy. Czasami Europejczycy/ki patrzą na Afrykę jak na jeden kraj, nie dostrzegając bogactwa różnorodności. Na temat Afryki pokutuje wiele mitów, z którymi już dawno powinniśmy się rozprawić. Afryka jest niezwykle różnorodna i barwna, obfituje w ogromną ilość kultur, grup etnicznych, języków, religii. Państwa afrykańskie są również bardzo zróżnicowane. W samej Nigerii, najludniejszym kraju Afryki, żyje ponad 250 różnych grup etnicznych, a mieszkańcy i mieszkanki Afryki często są co najmniej dwujęzyczni. Czasy kolonializmu wprowadziły przymus używania języków urzędowych danych kolonii, co sprawiło, że wiele oryginalnych języków zostało bezpowrotnie zapomnianych.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak myślicie, które państwa Afryki są większe od Polski?
- Gdzie w Europie mówi się takimi językami jak w Afryce?
- Czy myślicie, że kraje w Afryce bardzo różnią się od siebie? Dlaczego?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Wyświetl na projektorze kilka zdjęć dołączonych do scenariusza „Rzeczywistość krajów globalnego Południa” i zaprosz OU do dyskusji. Zapytaj, co podoba im się na fotografiach i co wzbudza ich ciekawość. W trakcie oglądania zdjęć odczytaj OU przysłowie afrykańskie „Dopóki lew nie opowie historii polowania, opowieść zawsze będzie chwalić myśliwego”. Poproś OU, aby zastanowiły się nad znaczeniem tych słów.

Scenariusz warsztatu: „Rzeczywistość krajów globalnego Południa – Kenia/Tanzania/Uganda”,
<https://bit.ly/3AninY9>

Skąd czerpać wiedzę?

- „Dzień Afryki – pakiet edukacyjny” (Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”),
www.ekokalendarz.pl/dzien-afryki-pakiet-edukacyjny
- Artykuł „Bieda, wojna, głód? Sami są sobie winni”, www.pah.org.pl/bieda-wojna-glod-sami-sa-sobie-winni
- Artykuł „Kolonializm? Nas to nie dotyczy”, www.pah.org.pl/kolonializm-polska

BAZGROLNIK STR. 6 „PRZESZ DZIURKĘ OD KLUCZA”

Temat: Jak dowiedzieć się więcej?

Wyjaśnienie dla OP:

Zadanie to powstało na podstawie animacji PAH „[Jak mówić o większości świata](#)” i jego celem jest pokazanie, że zwykle, obserwując jakąś sytuację czy patrząc na jakieś zdjęcie, nie widzimy całego obrazu, całej historii, lecz zaledwie jej urywek. Jesteśmy odbiorcami i odbiorczyniami niezliczonej liczby wiadomości. Nie są one neutralne i zawsze przekazują jakiś obraz świata, często bardzo wąską perspektywę. To ćwiczenie ma na celu zachęcenie OU do krytycznego myślenia i kwestionowania widzianych przez nie obrazów świata. Chodzi tu o ukazanie, że informacje, które do nich docierają, są często tylko skrawkiem większej całości i nie możemy na ich podstawie formułować sądów, zanim nie włożymy wysiłku w zdobycie większej ilości informacji. Po zakończeniu ćwiczenia warto dopytać OU, czy od razu wiedziały, jakie zwierzę stało za drzwiami.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak dowiedzieć się tego, czego nie wiemy?
- Skąd możemy wiedzieć, że to, co zobaczyliśmy, jest prawdziwe?
- Czy możemy wierzyć we wszystko, co usłyszymy?

Propozycja dodatkowych aktywności:

- Polecamy kartę dyskusji, która ułatwi przeprowadzenie rozmowy o treściach zawartych w animacji „Jak mówić o większości świata” (http://bit.ly/karta_animacja_jak_mowic).
- Pokaż na ekranie zdjęcia z artykułu Wirtualnej Polski ukazujące metropolie afrykańskie (<https://bit.ly/3dykNKn>).
- Poproś OU, żeby napisały na karteczce jedną rzecz, której nie wiedzą o świecie, a chciałyby się dowiedzieć. Wymieszaj kartki i poproś OU, żeby pojedynczo je losowały. Zadaniem całej klasy jest wspólne zastanowienie się, skąd wziąć informacje na ten temat.

Skąd czerpać wiedzę?

- Film PAH „Nowe narracje o świecie”, https://youtu.be/iil3a_1vFSw
- Handout „Jak niestereotypowo mówić o ludziach na świecie?”, www.bit.ly/handout_jak_mowic
- Animacja „Quiz niewiedzy o świecie”, <https://youtu.be/X-G25m1IzFE>

BAZGROLNIK STR. 7 „ZMIEN PERSPEKTYWĘ”

Temat: Po pierwsze perspektywa. Dlaczego każdy ma własną i nie zawsze jest taka sama?

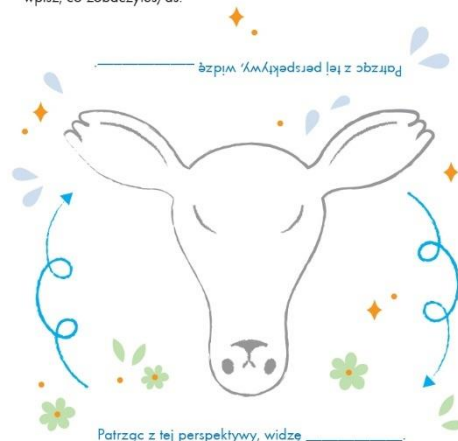
Wyjaśnienie dla OP:

Podobnie jak w przypadku mapy z perspektywy Australii, perspektywa rządzi tym, jak widzimy i odbieramy świat. Nie wszystko jest czarno-białe i nie na wszystko znajdziemy jedną prawdziwą odpowiedź. Warto pokazać OU, że nawet wtedy, gdy pozornie patrzymy na to samo, możemy widzieć dwie różne rzeczy.

Dopytaj OU, czy znają jeszcze jakieś przykłady, kiedy patrząc na – wydawałoby się – to samo, możemy widzieć różne obrazy. W edukacji globalnej nie chodzi o to, żeby wybrać którąś z perspektyw, ale o to, by dostrzec, że kompletny obraz jakiejś rzeczywistości składa się często z więcej niż z jednego punktu widzenia. Chcemy uwrażliwić UO na takie postrzeganie świata, które pomoże im uchwycić szerszą perspektywę oraz zrozumieć złożoność naszej rzeczywistości.

ZMIEN PERSPEKTYWĘ

To, co zobaczysz, zależy od tego, z której strony na to patrzysz, czyli jaką perspektywę przyjmiesz. Spójrz na rysunek i w pustych polach wpisz, co zobaczyłeś/aś.

JAK MYŚLISZ, czy można dojść do zgody patrząc na coś z różnych stron?

www.pah.org.pl/bazgrolnik

7

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Co to znaczy mieć odmienną perspektywę?
- Czy każdy i każda z nas ma własną perspektywę?
- Czy wiele perspektyw pozwala nam zrozumieć więcej?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Poproś OU, żeby narysowały liczby 6 i 9 i popatrzyły na nie z różnych stron. W myślach niech wybiorą, którą liczbę rysują, a kolegę/koleżankę z ławki niech poproszą o to, żeby spróbował/a odgadnąć, która to liczba: 6 czy 9?

Skąd czerpać wiedzę?

- Wystąpienie Chimamandy Adichie „Niebezpieczeństwo jednej historii” i karta dyskusji do niego, www.bit.ly/niebezpieczenstwo1historii
- Podcast „Tolerancja to za mało”, odcinek 21. „Alternatywne narracje o świecie”, www.pah.org.pl/podcast/#alternatywne-narracje

BAZGROLNIAK STR. 8-9 „A TY KIM CHCESZ ZOSTAĆ W PRZYSZŁOŚCI?”

Temat: Wszyscy mamy marzenia i plany na przyszłość

Wyjaśnienie dla OP:

Często, gdy mówimy o różnych krajach, skupiamy się na różnicach. W edukacji globalnej ważne jest, żeby – mówiąc o różnych krajach i ich mieszkańcach/kach – szukać także podobieństw, które nas do nich przybliżają... To ćwiczenie w Bazgrolniku ma na celu pokazanie OU, że ich rówieśnicy/czki w różnych częściach świata mają podobne plany i marzenia o przyszłości i niezależnie od tego, skąd pochodzą, wiele ich łączy. Zawody, które wykonują mieszkańcy/nki różnych krajów, często są takie same jak w Polsce, dlatego warto zwrócić na to uwagę UO i wspólnie poszukać podobieństw. Niezależnie od miejsca urodzenia wszyscy mamy podobne potrzeby i marzenia.

A TY, KIM CHCESZ ZOSTAĆ W PRZYSZŁOŚCI?
Przyjrzyj się rysunkom i zgadnij, kim chcą zostać dzieci z różnych krajów. Nazwy zawodów znajdziesz w wykresiance na następnej stronie.

Profesje i kraje przedstawione na kartach:

- Bras z Haiti, 12 lat
- Dzinda z Haiti, 8 lat
- Gurina z Kirgistanu, 11 lat
- Basowa z Kirgistanu, 15 lat
- Ankiet z Indii, 10 lat
- Hiba z Jordani, 17 lat
- Mahsen z Afganistanu, 12 lat
- Feriz z Włoch, 12 lat
- Sarah z Ugandy, 12 lat
- Sahil z Indii, 7 lat
- Yunus z Syrii, 17 lat
- Jydykan z Kirgistanu, 17 lat

Wykresianka (słowa ukryte w kratkach):

Słowa ukryte w kratkach (wiersze):

A A C W O R D I K K E K
K K E D Y L M I I O Y
K E L I C W L I P Y L I
A A P P A K S S I A
I K E R I S T I A C M
N I A Y W C R O W H I S
C N E N O E Y I N X A O
L N E A I I K Z I G N I
I A R K I W C P I N
F I V Z O P T H Z U K I
I Z I W K P Y K V A I
P E E S T E Z A T L N

Narysuj siebie i przedmiot, który polubiłeś, kim Ty chcesz zostać w przyszłości.

?? JAK MYŚLISZ, kim chciałby zostać Twój dziadkowie, gdy byli w Twoim wieku?

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Czy ktoś z Was chciałby zamieszkać w którymś z tych krajów lub pojechać do niego? Który kraj macie na myśli?
- Czy w Polsce również są zawody, o jakich marzą dzieci z różnych części świata? Jakie to zawody?
- Jakie widzicie podobieństwa między wami a rówieśnikami i rówieśniczkami z innych krajów?

Propozycja dodatkowej aktywności: Publikacja „A Ty w co się bawisz?”

Publikacja ta pokazuje mieszkańców i mieszkanki krajów globalnego Południa podczas zabaw, które OU bez problemu rozpoznają. OP może wykorzystać to jako podsumowanie zajęć i wyświetlić fragmenty na ekranie w klasie lub, gdy ma do dyspozycji więcej czasu, zrobić ćwiczenia ze str. 45-50 (http://bit.ly/w_co_sie_bawisz).

Scenariusz zajęć Fundacji EMIC „W co lubimy się bawić? Poznajemy zabawy polskie i czeczeńskie”,
<https://emic.com.pl/assets/Klasa-I-IV-Scenariusz-zajec-pozalekcyjnych-W-co-lubimy-sie-bawic-Poznajemy-zabawy-v2.pdf>

Skąd czerpać wiedzę?

- Publikacja PAH „Prawo do edukacji”,
www.pah.org.pl/app/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_prawo_do_edukacji.pdf

BAZGROLNIA STR. 10-11 „WYCIECZKA CZY UCIECZKA?”

Temat: Czasami nie możemy zostać w domu. Przyczyny migracji na świecie

Wyjaśnienie dla OP: Celem ćwiczenia jest ukazanie OU przyczyn migracji oraz wyjaśnienie różnicy pomiędzy emigracją a uchodźstwem. Chcemy zwrócić uwagę na to, że uchodźcy i uchodźczynie uciekają ze swoich krajów, ponieważ nie mają innego wyboru, podczas gdy emigranci i emigrantki starają się poprawić swój los, co często związane jest z trudną sytuacją ekonomiczną, która nie pozwala na godne życie. W związku z katastrofą klimatyczną pojawiło się również nowe określenie ludzi, którzy zmuszeni zostali opuścić swoje miejsce zamieszkania w wyniku np. powtarzających się powodzi spowodowanych zmianami klimatu. Takie osoby nazywamy uchodźcami i uchodźczyniami klimatycznymi. Naszym celem jest uświadomienie OU na trudną sytuację i wzbudzenie empatii wobec osób, które musiały opuścić swój dom.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak myślicie, co wydarzyło się w życiu osób, które musiały opuścić swój dom i wyjechać do innego kraju?
- Czy myślicie, że łatwo jest z dnia na dzień zmienić miejsce zamieszkania?
- Czy ktoś z Waszych rodzin/przyjaciół wyprowadził się do innego kraju? Czy znacie kogoś, kto przyjechał mieszkać do Polski?

Propozycja dodatkowych aktywności:

- Obejrzyjcie film, w którym ośmioletnia Mila Alboth opowiada o tym, dlaczego „Normalnie, warto pomagać” (czas trwania: 4:28 min, wystąpienie w języku polskim), http://bit.ly/normalnie_warto_pomagać. Do filmu stworzyliśmy także kartę dyskusji, która pomoże przeprowadzić rozmowę po obejrzeniu nagrania (<https://bit.ly/3yRq84A>)
- Na stronie 23-24 publikacji „Kryzysy humanitarne i pomoc humanitarna w pigułce” znajdziesz ćwiczenie „Walizka uchodźcy”. Jego celem jest ukazanie, że zapewnienie podstawowych potrzeb ludzkich to jedno z praw człowieka (www.bit.ly/3j8xDwH).

Skąd czerpać wiedzę?

- Artykuł „Smartfon, hidżab i podpaski. A wy co byście zabrali z domu, gdybyście uciekali przed wojną?”, <https://noizz.pl/spoleczenstwo/co-wzieli-ze-soba-polscy-aktorzy-czytaja-co-uchodzczy-zabrali-ze-swoich-domow/6nkj4bz>
- Definicje związane z migracją i uchodźstwem, <https://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2021/08/Poradnik-uchodzczy.pdf> oraz <https://etykajęzyka.pl/jak-mowic-i-pisac-o-migrantach/>
- Zbiór materiałów dla nauczycieli „Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźstwie”, www.ore.edu.pl/2015/04/zrozumiec-innych-czyli-jak-uczyc-o-uchodzcach

BAZGROLNIK STR. 12 „CO TU SIĘ DZIEJE?”

Temat: Katastrofy naturalne. Co to takiego?

Wyjaśnienie dla OP:

Człowiek jest nierozdzielnie związany z naturą oraz całkowicie od niej zależny. A w obliczu katastrof naturalnych – często bezsilny. Celem ćwiczenia jest zapoznanie OU z rodzajami katastrof oraz ukazanie, że są one przyczyną **kryzysów humanitarnych** (sytuacji, w której efekty kataklizmu zagrażają życiu dużej grupy ludzi, a służby i władze danego kraju nie są w stanie sobie poradzić z sytuacją samodzielnie).

Bezpieczeństwo klimatyczne w ciągu kilku ostatnich dziesięcioleci staje się coraz trudniejszym wyzwaniem. Huragany, tornada, tsunami, trzęsienia ziemi, osuwiska, susze, powodzie, pożary na rozległych obszarach leśnych, lawiny śnieżne, obfite opady, ekstremalne, długotrwałe upały i mrozy, awarie infrastruktury skutkujące skażeniem środowiska – to przykłady kataklizmów, których częstotliwość i skala zatrważająco rosną. Na wiele z nich wpływają między innymi zmiany klimatu, do których nieustannie się dokładamy.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Czy mamy wpływ na naturę i katastrofy naturalne?
- Jakie mogą być skutki takiej katastrofy (szczególnie dla ludzi)?
- Czy w Polsce zdarzają się katastrofy naturalne? Jakież?
- O jakich katastrofach na świecie słyszeliście i słyszacie?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Zaprosz OU do wstania i utworzenia koła. Wymawiaj głośno nazwy poszczególnych katastrof naturalnych i poproś OU, żeby ruchem ciała pokazały, jak wygląda każda z katastrof.
- Animacja „Sztuka pomagania”. Nagranie jest podzielone na części, które można obejrzeć na jednej lekcji lub na kilku lekcjach. Animacja nie tylko tłumaczy czym jest kryzys i pomoc humanitarna, lecz także zwraca uwagę na to, jak istotna w kontaktach z otaczającym nas światem jest świadomość potrzeb i sytuacji innych osób. W ostatniej części dowiemy się także, co my możemy zrobić w obliczu kryzysów humanitarnych (<https://youtu.be/R-NSyvs1Oo0>). Polecamy kartę dyskusji, która ułatwi przeprowadzić rozmowę o treściach zawartych w animacji (www.bit.ly/karta_Sztuka_Pomagania).

Skąd czerpać wiedzę?

- Publikacja „Pomoc humanitarna”, www.bit.ly/ppublikacja_pomoc_humanitarna
- Webinarium IGO „Klimatyczne fakty i mity”, www.youtube.com/watch?v=OtaBwDaj5II
- Podkast PAH „Tolerancja to za mało” odcinek 9. „Nadzieja w kryzysie (klimatycznym)”, www.pah.org.pl/podkast/#nadzieja-w-kryzysie
- Publikacja „Kryzysy humanitarne i pomoc humanitarna w pigułce”, www.bit.ly/3j8xDwH

BAZGROLNIA STR. 13 „NA POMOC!”

Temat: Jakiej pomocy potrzebują ludzie, którzy doświadczyli katastrofy naturalnej?

Wyjaśnienie dla OP:

Celem ćwiczenia jest ukazanie OU, jaka pomoc jest potrzebna osobom, które dotknęła katastrofa naturalna. W trakcie układania dopytaj OU, o jakich konkretnych katastrofach naturalnych, które wystąpiły na świecie, słyszały? Gdzie się wydarzyły? Poinformuj OU, że istnieją organizacje humanitarne takie jak PAH, które niosą pomoc w obliczu katastrof naturalnych. Pracują w nich bardzo często osoby z krajów, w których udzielana jest pomoc (np. w Syrii to Syryjczycy i Syryjki).

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak mogą czuć się osoby, które doświadczyły katastrofy naturalnej?
- Jakiej pomocy potrzebują osoby dotknięte katastrofą naturalną? Skąd to wiemy?
- Co my możemy zrobić, jeśli dowiemy się, że gdzieś wystąpiła taka katastrofa?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Posłuchaj wraz z OU bajki „Bobrzyca Bożena potrzebuje pomocy” (https://youtu.be/dC_4kEjgyos; materiał wspomagający do omówienia bajki: www.bit.ly/bajka_material).

Skąd czerpać wiedzę?

- Webinar „Jak pomagać, aby nie szkodzić?”, <https://youtu.be/JnaZagcl5Mg>
- Prezentacja „10 rzeczy, które warto wiedzieć o Polskiej Akcji Humanitarnej”, www.bit.ly/PAHx10

BAZGROLNIAK STR. 14 „WYPRAWA PO WODĘ”

Temat: Do czego potrzebna jest ludziom woda?

Wyjaśnienie dla OP: Woda jest odnawialnym zasobem, nie znaczy to jednak, że nieograniczonym. Celem ćwiczenia jest zwrócenie uwagi na fakt, że woda nie jest dostępna dla wszystkich ludzi w jednakowym stopniu. Trud pozyskiwania wody najczęściej dotyka kobiety. To one zwyczajowo w wielu kulturach są odpowiedzialne za jej pozyskanie.

Warto podkreślić, jakie są konsekwencje braku dostępu do wody. Dopytaj OU, co w czasie, który przeznaczony jest na pozyskiwanie wody, mogłyby robić osoby, które nie mają do niej swobodnego dostępu. Pamiętaj, żeby nie sprowadzać tematu wody tylko do jej oszczędzania podczas mycia zębów. Głównym celem tego ćwiczenia jest pokazanie, do jak wielu czynności potrzebna jest woda, i tego, że dostęp do niej wpływa na możliwość rozwoju ludzi.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Dlaczego na świecie brakuje wody?
- Jak wyglądałby Wasz dzień, gdyby zabrakło wody? Jakie nowe problemy by się pojawiły?
- Kto jest najbardziej narażony na brak wody?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- „Woda nie tylko w kranie – animacja edukacyjna PAH”, <https://youtu.be/ABORFjndmWU>
- Podejmij z OU wyzwanie wodne: <https://youtu.be/BIM3ZwtdTrA> – przeżyjcie jeden dzień, zużywając tylko 20 l wody na osobę.

Skąd czerpać wiedzę?

- Broszury PAH Na temat wody:
 - „Woda jako globalne wyzwanie”, www.bit.ly/glob_woda
 - „Woda w kryzysie klimatycznym”, www.bit.ly/woda_klimat
- Podkast „Tolerancja to za mało” odcinek 6. i 7., www.pah.org.pl/podkast
 - 6. „Woda jako globalne wyzwanie”, www.pah.org.pl/podkast/#woda-jako-globalne-wyzwanie
 - 7. „Zakręcanie kranu nie wystarczy”, www.pah.org.pl/podkast/#zakrecanie-kranu-nie-wystarczy

Polecamy uwagze coroczne obchody Światowego Dnia Wody z PAH – skorzystaj z naszych materiałów edukacyjnych i zorganizuj obchody 22 marca, www.pah.org.pl/zaangazuj-sie/dla-szkol/dzien-wody.

BAZGROLNIA STR. 15 „WSPÓŁPRACUJEMY”

Temat: Dlaczego to ważne, żeby ze sobą współpracować?

Wyjaśnienie dla OP:

Celem zadania jest wywołanie dyskusji o współpracy między ludźmi oraz współpracy międzynarodowej. Z perspektywy edukacji globalnej to właśnie przekierowanie dyskusji na mówienie o współpracy między krajami jest szczególnie istotne. W tym kontekście warto powiązać ten temat z kwestią pokoju oraz solidarności (można odnieść się do poprzednich zadań o pomocy humanitarnej).

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Czy lubicie coś robić sami i same? Co lubicie robić z grupą i dlaczego?
- Czego nie możemy zrobić sami i same? Kiedy robiliście i robiłyście ostatnio coś wspólnie z innymi?
- Co jest potrzebne, aby ludzie współpracowali?

WSPÓŁPRACUJEMY

Czy wiesz, że w słowie WSPÓŁPRACUJEMY ukrywają się inne słowa? Poszukaj tych słów i dopasuj do odpowiednich miejsc w puzzlach. Każda kreska to jedna litera.

Współpraca bardzo ważne jest to, że pracę wykonujemy razem.

Robimy coś wspólnie.

WSPÓŁPRACUJEMY

Każdy z partnerów ma swoją "połowę" lub część do wykonania.

Bądź zaangażowany/a i wykonaj to, za co jesteś odpowiedzialny/a.

Pracuj razem ze swoim/iq partnerem/iq i myśl o jego/jej potrzebach.

Kraje również ze sobą współpracują, na przykład tworząc międzynarodowe organizacje. Poniżej znajdziesz nazwy czterech z nich. Dopasuj słowa do odpowiednich skrótów.

Narodów Unia Organizacja ONZ Liga Zjednoczonych

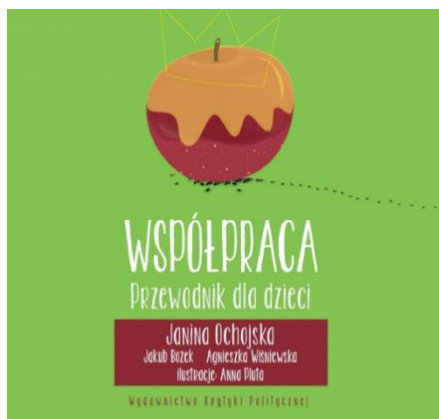
Państw UE LPA Arabskich UA

Afrykańska Europejska Unia

?? JAK MYŚLISZ, dlaczego kraje ze sobą współpracują?

www.pah.org.pl/bazgrolnik 15 **pah**

Propozycja dodatkowej aktywności:

Przeczytaj z OU fragment książki „Współpraca”. Poproś OU, żeby zmieniały się w czytaniu na głos po kolei, tak żeby wszystkie osoby „współpracowały” przy czytaniu. Dopytaj, co dało to, że każdy angażował się w przeczytanie tekstu? Czy to też współpraca?

www.issuu.com/krytykapolityczna/docs/wspolpraca

Obejrzyjcie animację „Bridge” („Most”), czas trwania: 2:45 min, <https://bit.ly/animacjamost>

Link do karty dyskusji do filmu: www.bit.ly/karta_dyskusji_most

BAZGROLNIA STR. 16 „SKĄD JESTEŚ?”

Temat: To, co mamy – sieć wzajemnych powiązań

Wyjaśnienie dla OP:

Celem zadania jest pobudzenie do refleksji o tym, skąd pochodzą przedmioty codziennego użytku. Zwróć uwagę OU, że poprzez handel jesteśmy codziennie połączeni i połączone z prawie każdym miejscem na świecie. Możesz nawiązać również do idei „sprawiedliwego handlu” i wytłumaczyć, na czym ona polega. Można poruszyć tu też temat odpowiedzialności każdego i każdej z nas za wybór produktów i tego, w jaki sposób traktowane (opłacane) są osoby, które je zrobiły. Nie jesteśmy samotną wyspą. Na co dzień korzystamy z wielu dóbr łączących nas z całym światem.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Dlaczego kupujemy przedmioty z różnych miejsc na świecie?
- Jak to wpływa na środowisko?
- Jak sprawdzić, skąd przyjechały do sklepu rzeczy, które kupujemy?

SKĄD JESTEŚ?
Przerysuj puzzle w odpowiednie miejsca, a dowiesz się, który kraj sprzedaje najwięcej danego produktu za granicę.

źródło danych: www.worldstopexports.com

?? JAK MYŚLISZ, jakie przedmioty są tworzone w Twojej okolicy?

www.pah.org.pl/bazgrolnik

16

Propozycja dodatkowej aktywności:

Na tablicy narysuj kontury świata lub rozwiń mapę. Poproś każdą OU, aby znalazła informację, skąd pochodzi jedna rzecz, którą ma przy sobie (np. plecak, piórniki, koszulka, buty). Może to zrobić na przykład sprawdzając metki ubrań. Następnie każda OU podchodzi do mapy i zaznacza (z pomocą OP), gdzie dana rzecz została wyprodukowana. Ćwiczenie możesz rozwinąć: policz, gdzie zostało wyprodukowanych najwięcej rzeczy i wspólnie z OU zróbcie ranking.

Skąd czerpać wiedzę?

- Materiały „Kupuj Odpowiedzialnie”, https://m.ekonsument.pl/baza_wiedzy.html
- Animacja „Historia rzeczy”, www.youtube.com/watch?v=gu6SlJxTn8 (wersja z polskim lektorem)

Zero waste, w dosłownym tłumaczeniu „brak śmieci” lub „brak marnowania”, to styl życia, zgodnie z którym człowiek stara się generować jak najmniej odpadów, a tym samym nie zanieczyszczać środowiska, (www.zero-waste.pl/czym-jest-zero-waste).

Więcej podpowiedzi, jak ratować świat, zaczynając od zmiany własnych nawyków znajdziesz pod linkiem: www.un.org.pl/ratowanie-swiata.

BAZGROLNIK STR. 17 „Z DALEKA CZY Z BLISKA?”

Temat: Śniadanie z innego kraju?

Wyjaśnienie dla OP: Współzależności między różnymi regionami świata widać szczególnie wyraźnie w dziedzinie rolnictwa, a zwłaszcza w dominującym obecnie globalnie modelu wytwarzania żywności. Przemysłowa produkcja żywności na skalę masową daleka jest od wiedzy na temat zrównoważonego korzystania ze środowiska naturalnego. Celem ćwiczenia jest pokazanie OU, że dla środowiska najlepsze jest kupowanie lokalnych produktów, dlatego że nie muszą przebywać wielu kilometrów i zostawiać za sobą śladu węglowego (np. zanieczyszczeń z transportu). W przypadku produktów, które trudno produkować lokalnie (np. herbata lub kakao), warto zwrócić uwagę na warunki pracy przy ich uprawie.

Z DALEKA CZY Z BLISKA?

Czy wiesz, skąd przybyło Twoje śniadanie? Dopasuj produkty do odpowiednich koszyków za pomocą strzałek.

www.pah.org.pl/bazgrolnik

17

 pah

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Opowiedzcie na przykładzie wybranego produktu do jedzenia, jak wyobrażacie sobie jego drogę na Wasz talerz.
- Które owoce pochodzą z Polski, a które przyjeżdżają do nas z innych krajów? Czy w każdej porze roku jest tak samo?
- Czy to ważne, skąd są produkty, które jemy? Jak to wpływa na środowisko i ludzi?

Propozycja dodatkowych aktywności:

- Przed zajęciami poproś, aby na tą lekcję każda OU przyniosła coś do jedzenia lub w trakcie zajęć poproś OU, żeby narysowały swoje ulubione produkty żywnościowe, które pochodzą z różnych miejsc, a następnie zaproponuj ich wycięcie z kartki i dołożenie do koszyków z Bazgrolnika.
- Obejrzyjcie animację „Skąd się bierze imbir?” (<https://youtu.be/vxF4yf9CbzA>) i podyskutujcie o warunkach pracy przy uprawach oraz drodze, jaką przebywają produkty.
- W kalendarzu sezonowych warzyw i owoców, sprawdźcie jakie produkty są obecnie świeże/w sezonie (<https://salaterka.pl/caloroczna-lista-sezonowych-warzyw-owocow/>).

Skąd czerpać wiedzę?

- Artykuł Centrum Edukacji Obywatelskiej „Lokalna żywność”, <https://globalna.ceo.org.pl/geografia-godzina-wychowawcza/artykuly/lokalna-zywnosc>
- Publikacja Polskiej Zielonej Sieci „Czas na zmianę”, www.ekonsument.pl/materialy/publ_522_czas_na_zmiane.pdf
- Informacje o produkcji bananów, www.storyofbanana.com/pl